

Několik postřehů k osvětové kampani V síti

JARMILA KUBÁŇKOVÁ

„Tři dospělé herečky, které vypadají na 12 let, se připojí na sociální síť, aby v přímém přenosu zažily, co se děje v online světě. V kopiích dětských pokojů chatují a skypují s muži, kteří si je na netu našli a napsali jim. Drtivá většina těchto mužů požaduje sex přes webkameru nebo posílá erotické fotografie a videa (...). Natáčení ale pokračovalo i po 10 dnech ve studiu – herečky nadále udržovaly s muži kontakt po dobu následujících několika měsíců, kdy už žily svůj civilní život. Proběhlo natáčení osobních setkání dívek s predátory a také konfrontace štábu s jedním z nich.“¹ Chystáte se na tento film? Pak mám pro vás několik bodů, které si doporučuji vyjasnit v rámci pedagogického sboru dříve, než si objednáte projekci pro vaši školu.

Nepovažuji se za odborníka ani na osvětové kampaně, ani na problematiku sexuálního zneužívání dětí. Nicméně na konci února se mohutně rozběhla osvětová kampaň V síti, kterou zbrzdila až pandemie koronaviru. Jelikož se na Lince pro rodinu a školu 116 000 s tématem sexuálního zneužívání dětí setkáváme poměrně často, zhlédla jsem obě verze filmu. Obě ve mně vyvolaly spousty otázek, přičemž o některé z nich bych se ráda podělila.

„Semeno se vrací do břicha“ a „Kdyby mi bylo dvanáct, já bych asi skočila z mostu“

Již v úvodu citovaná metodika zmiňuje, že obě verze filmu, tj. V síti (do 15 let nepřístupné) i V síti: Za školou (nevhodné pro děti do 12 let) lze objednat pro školní projekci (s. 3). Co se týče verze pro diváky od 12 let, samotní tvůrci doporučují tento film minimálně od 11 let věku².

Zatímco na explicitně sexuální obsahy filmu (byť rozostřené, ve verzi pro mladší diváky ještě více než ve verzi pro ty starší) metodika upozorňuje³, tj. učitel se dozví, kdy a jak dlouho se jeho žáci budou dívat na erigovaný penis nebo na masturbaci muže, o dvou následujících scénách metodika nemluví.

a) Jedna z hereček mluví s masturbujícím mužem, který po ní chce, aby mu ukázala prsa, s tím, že „potřebuje stříknout (...), jinak se mu semeno vrátí do břicha, bude to hrozně bolet a bude muset jít do nemocnice“. Herečka se diví, že „kluci takto trpí“, a vyjadřuje lítost. Na to muž kontruje slovy „nemáš péro, nevíš, jaký to je“ (volně parafrázováno, nestihla jsem si poznamenat přesněji) a herečka se rozpláče.

Podotýkám, že tato sekvence není nijak komentována, takže předpokládám, že případné dovysvětlení otázek ohledně fyziologie mužského orgasmu zůstává na učitelích. Pokud k tomuto dovysvětlení nedojde, někteří žáci ažačky se mohou cítit zmatení.

b) Když jeden z mužů vyláká z herečky její nahé fotky, vytvoří jí falešný profil na Lidé.cz a začíná ji vydírat. Herečka reaguje slovy, že „kdyby jí bylo dvanáct, asi by skočila z mostu“. Na rady, aby falešný profil nahlásila, odpovídá, že „potřebuje pomoci, že to tlačítko nevidí“. A ačkoliv se dále mluví o tom, že „sebevražda není řešení“, také se zmiňuje, že „nahlášení [falešného profilu (a jeho tvůrce)] už oběti nepomůže“ (opět volně parafrázováno, nestihla jsem si poznamenat přesněji).

Ačkoliv herečky v dotočeném vstupu doporučují, aby děti nikdy nic nikomu neposílaly, k nadhozenému tématu sebevraždy a tvrzení, že nahlášení oběti nepomůže, se nijak nevracejí. Další nutné vysvětlování je tedy svěřeno pedagogům.

Jak o tématu kampaně mluví její tvůrci – „je to hnus“

Ke kampani se vyjádřila samotná režisérka B. Chalupěcká, která na otázku redaktorky „Překvapilo vás něco pozitivně?“ odpověděla: „Vůbec nic (...). Bylo pro nás i dost obtížné vychytat míru hnusu, kterou ve filmu můžeme a máme nechat.“⁴ Podobně se vyslovila i jedna z hereček A. Pithartová: „Bylo to, jako když se rozkopnou dveře a vyvalí se neskutečné množství hnusu. A tenhle hnus musíte nějak zpracovat.“⁵

¹ Viz V síti: za školou: Metodická podpora pro pedagogy, s. 4 a 5, volně dostupná z: <https://vsitifilm.cz/html/jsem-ucitel.html>.

² Tamtéž, s. 3.

³ Tamtéž, s. 10.

⁴ Rozhovor s B. Chalupovou, příloha úterního deníku Právo ze dne 10. 3. 2020.

⁵ Rozhovor s A. Pithartovou, Respekt 8/2020.

PREVENCE

Obě dámy hovoří shodně o hnusu. Byť citovaná periodika pravděpodobně nechtou děti, rozhodně je mohou číst jejich rodiče a učitelé. Být pedagogem, velmi bych si rozmyslela spolupracovat se spolutvárci osvětové kampaně, kteří se vyjadřují takto. Pravděpodobně hnusným nazývají chování predátorů, chybí mi tam však jakákoliv zmínka o tom, že takové chování může být pro jejich „oběti“ i lákavé a příjemné, kdyby totiž bylo jen hnusné, nikdo by se s nimi ne bavil.⁶

„Nikdy nikomu neposílejte“ – „nedělejte to“ – „na nabídky nereagujte“

Až půjdou vaši žáci z filmu pro mladší diváky, pravděpodobně si s sebou ponесou i tyto rady hereček: „(...) důležité je, že když pošleš podobnou fotku, tak už nic nemáš pevně ve svých rukou. A navíc ti hrozí vydírání (...), když takovou fotku pošleš, predátor to uvidí a bude chtít víc a víc. Vydírání je vážný trestný čin. Jestli v tom už ale lítáte, neváhejte a rychle jedněte. A pokud možno s chladnou hlavou. Okamžitě kontaktujte rodiče a policii. Konverzaci neblokujejte a už vůbec ji nemažte. Naopak ji zazálohujte. Víím, že je to nepříjemný, ale může to pak sloužit jako důkaz proti pachateli. Hlavně neztrácejte čas a nečekejte, až to někam pověsí, protože pak už bude pozdě.“⁷

K tomuto mám pouze dvě poznámky: (1) V kombinaci s tím, jak skutečně reagovala jedna z hereček na vydírání („já bych asi skočila z mostu“), tyto rady působí mírně řečeno nedůvěryhodně. (2) Připadá mi, že vstupy hereček obsahují větší množství rad, co nedělat než co dělat. Přitom v osvětových a preventivních kampaních by tomu mělo být naopak, měly by dávat jasný návod, jak postupovat.

I kdyby byli vaši žáci účastni debaty, která bude školám nabízena a v níž bude určitě prostor jak rady, tak zážitky všech tří hereček více rozebrat, přesto bych školám doporučila **tzv. předběžnou opatrnost a přípravu** v několika ohledech:

- a) **Zhlédnout film dříve**, než na něj půjdou vaši žáci, a pročíst si vytvořenou metodiku. Upřímně si myslím, že film by měli vidět i ti vyučující, kteří na něj poté se žáky půjdou. Někteří z nich pravděpodobně mohou být zaskočení, že by měli společně se svými žáky sledovat mužskou masturbaci a odpovídat na otázky ohledně fyziologie orgasmu.
- b) **Technická zdatnost**. Jsou vaši vyučující kompetentní poradit žákům, jak zálohovat konverzaci na síti, jak provést printscreen obrazovky, jak nahlásit tzv. falešný profil? Vědí děti, že IP adresa jejich počítače je dohledatelná, resp. existují lidé, kteří si ji umějí změnit (a nelze ji tak brát jako relevantní

údaj)? Vědí žáci jak a umějí sdílet fotky, aniž by v nich byl uveden údaj, kde byly pořízeny?

- c) **Pravidla a informovanost**. Je ve vašem školním řádu jasně uvedeno, jak zacházet s mobilními telefony a jinou elektronikou během školního vyučování, a jsou nastaveny sankce za porušení pravidel? Máte přehled o tom, co koluje na školních sociálních sítích? Vědí žáci i učitelé, na koho se mohou ve škole i mimo školu obrátit v případě ohrožení na internetu? A co bude např. po nahlášení sexuálního obtěžování následovat?
- d) **Účinný systém prevence**. Máte třídnické hodiny, kde byste mohli se žáky diskutovat o tom, jak se např. vymezit, když se jim něco nelíbí? Pokud by se váš žák s něčím takovým svěřil např. oblíbené vychovatelce ve školní družině, dozví se to i kolega, který má mandát to dále řešit? Je-li ve vaší škole realizován preventivní program ohledně rizik na internetu, není jen plný zákazů a hrozeb – umějí jeho lektoři pracovat i s tím, že sdílení sexuálního obsahu může být lákavé a přinášet příjemné pocity (jinak by to přece nikdo nedělal)?
- e) **Vhodná doba**. Pokud jste jen v tomto pololetí řešili několik závažných případů šikany a/nebo jiného nevhodného chování dětí, vaši školu postihla nějaká tragická událost (vážné zranění dítěte nebo pedagoga nebo jeho úmrtí), eventuálně se „jen“ potýkáte s nestabilním pedagogickým týmem, který ještě není patřičně „vyladěný“, pak zvažte, zda jste schopni otevírání dalšího potenciálně velmi zátěžového tématu zvládnout.

I kdyby vaše odpovědi byly jen kladné, film jste viděli a vaše škola neprošla v poslední době žádnou zátěžovou zkouškou, **velmi se přimlouvám za citlivé a vhodné dávkování. Již teď existují děti⁸, které herečky napodobují. I u vás ve škole jsou pravděpodobně žáci a žačky, kteří si něčím podobným prošli/procházejí, a film v nich může vyvolat různé emoce**. A proto vám přeji, aby se vaši žáci do sítí zamotávali jen zřídkakdy, a pokud se tak stane, abyste jim uměli pomoci se zase vymotat.

Mgr. Jarmila Kubánková, Ph.D.,
metodička služeb 116 000
a 116 123, statutární zástupkyně
Cesta z krize, z. ú.

⁶ V rámci vyváženosti informací podotýkám, že ve verzi pro děti od 12 let se v jednom ze vstupů objevuje i tvrzení, že sexuálně zbarvená komunikace může být i trošku adrenalinová, nicméně objevuje se jednou za celých 63 minut (délka filmu).

⁷ Pořad 90 ČT 24 ze dne 21. 2. 2020, začátek v 56:57; zde kromě všech tří hereček (tj. A. Pithartové, T. Těžké a S. Dlouhé) vystupují i režisér V. Klusák a B. Chalupová a pořad obsahuje i ukázky z filmu V síti: Za školou.

⁸ Nezapomínejme prosím, že režisér filmu pracovali jen s dívkami pouze z toho důvodu, že nenašli vhodné zletilé herce. Jak tedy fungují sexuální ataky na nezletilé chlapce, se z tohoto filmu nedozvíme, ale to neznamená, že neexistují.